

niosa', 'xafarderia calumniadora', en què el mot resta encara ben viu a Tortosa (cita de Moreira en *AlcM*) i a Mallorca: «portar *llagots*: desunir amistats fent desconfiar un amic de l'altre» (*DAG.*: mall.); que podríem exemplificar abundantment i fàcilment, però basti una rondalla d'AMAlcover: «a la reina allò no li agradà, i se posà a dur contrari a'n Juanet: i sempre portava *llagots* d'ell an el rei, tot coses que la reina se treia des carabassot, maldament mai fossen veres» (*BDLC* XVI, 130). No és rar, altrament, i ja medieval, el matís d'adulació, sempre però falsària: «qui les comet, / e s'arremet, / cera --- molla sagella / --- un mirar d'ull / o donatiu, / algun motiu / fals de grandea, / o de bellea; / de personatge / de gran linatge / ficte *lagot*; / obté lur vot / de foll amor; / mas prest ne mor ---», *JRoig* (*Spill*, 8435).

Llagoter. Enclou el matís d'adulació però igualment des del principi el de portador fallaç de mentides i xafarderies: «Tot hom qui ha lo seu enteniment clar --- no li calrà haver pahor de les ones tempestives mundanals --- compara la furor del poble a moviment de mar, la enveja dels enemics *legoters* compara a vent, la ira dels senyors temporals compara a foc ---», *Boeci* (33.11); «hom carnal --- / per res no duptaria / fer infnida falsa / per haver çò qu'entendria, / per la carn a satisfer / e viltat: lo *lagoter* / del diabl' és procuraire / e studia's de fer caire / los hòmens, tostemp, lunyant-los / de vertat, e proposant-los, / ab certes plasenteries, / a ells diverses falsies / ab quèls enganen tots dies». Eiximenis (prosigat en el *Llibre de les Dones*, cap. 183, *EntreDL*, 209, v. 11); «*lagoter*: asentator, parasitus», JnEsteve, a. 1472 (*Li. Eleg.*, k-2-a); *lagotés* pl. també en Ant. Canals (*Scipiò e Anibal*); «sapia dicernir l'amic del *legoter*», «avorrescha *legoters* axí com verif» recomanava Petrarca al rei de Nàpols, i així ho porta la traducció catalana de la *Letra de Reyals Costums* (ms. or., trad. fi S. XIV), *AIEC* n. 349 (f.º 55r.º).

Llagoteria. Podrà ser 'qualitat de llagoter' com vol *AlcM*, però més que res té significat concret, sobretot xafarderia mentidera: «un philòsoph appellat Senon, que après que hac fermat en son cor --- que null temps no parlaria, no'l poc hom forçar de parlar per molts perills en que fos posat: Oh plagués a Déu que així ho faessen tots cells que han les lengües dobles, en dir *legoterie* e en mesclar mal ---!», *Boeci* (91.2f.); *l'Inv. LC* cita, en un doc. ross. de 1398: «que no-y valrien les *legotaries*» i en altres tres textos literaris; altres vegades prepondera el matís d'adulació: «la 7a. espècia de pecat de lengua s'apella *lagoteria*, qu' és desordenada labor», Eiximenis (*Dotzèn*, f.º 372v).

Llagotejar. En el *Corbatxo* de N. Franch (S. XIV) hi ha sempre idea de mentida; en el 1.º ex. pot ser 'mentida calumniadora' o més aviat 'jactanciosa, garruladora', car tradueix l'it. *favoleggia*: «ella somrient, a molts amostra-me ab lo dit, dient: --- és lo meu Juliù, vejau si me'n pux tenir per benaventurada ---; e axí com lo seu amant entre los hòmens va parlant, axí ella entre las fembras de mi *laguoteja*»; en l'altre, mentida falaguera: «En aquesta --- sua petita letra ---

ella se enginyà de haver algun sentiment d'una opinió filosofal --- coses apreses --- en la cambra ab valents doctors e batxellers, e mostrava de voler-me *leguotejar* e *mentia*¹ afermant sobiranament plaure-li», *BDLC* XVII, 33.16, 29.28.

En l'obra d'Eiximenis, apareix constantment en connexió amb la persona del *bacallar* miserable que diu calúmnies o fa actes criminals per diners: «si furtes per ésser ric, e si aucies per ésser ric, e si *llagotejes* per ésser ric, tots aquests actes són d'una matexa spècia, ço és de avarícia»; «dos hòmens ladres malvats, volents *llagotejar* a Daviu, --- trobaren-lo durment e-l lit, e aquí ells lo escapçaren e portaren lo cap a Daviu, dient-li --- Vet que nós te portam lo cap de ton enemic: fé-ns bé e mercè --- —Daviu, que atès la vida d'aquells dos bacayllars --- manà que --- fossen pençats», *Terç* (*NCL*, II, 221.21, 35.30), «*llagotejar* offici és de troter o de bacallar o de pagès oltracuydat», *Dones* (I, 183); «*lacotegiar* --- blandirí, adulari, loqui ad agram popularem» (JnEsteve, 1-5-3, amb una -c- errònia com altres veneçianismes del seu impressor).

La família *llagot-llagoter* és igualment robusta i antiga només en llengua d'oc. Aquí tenim també *lagotier* des de la segona meitat del S. XIII i *lagot* des de princ. S. XIV. Semànticament Rayn. (iv, 7-8) en donà una visió molt parcial, i més aviat errada, en definir aquell com «flateur, faux, menteur» i aquest com «flatterie, tromperie, mensonge». Ho ha completat i matisat millor el PSW (iv, 299), que dona tres exemples de *lagot* en el *Breviari d'Amor* de M. Ermengaut i un d'un trobador anònim de c. 1300: els tres últims són tots de 'mentida, falsedat' pura i simple («falschheit, unwahrheit, trug») i l'altre 'adulació, afalac'; i dos exemples de *lagotier* en trobadors del S. XIII, un de 'mentider, enganador' («lügenrisch, falsch»), i l'altre com a adjectiu *lengua lagoteira* 'falsa, afalagadora'²

Ben clar és aquell matís, per exemple, en «enquaras peccon mercadier, / car mot decebo voluntier / les compradors, *lagotz* dizén / per éls decebre, e mentén» (*Brev. d'Amor*), «él cossire demantenén / qu'ela o fai per tricharia, / per *lagot* o per bauzia» (id.), «malvatz e tafur / ay trop crezutz, car en lor es enclaus / *lagotz* e tortz, mentirs, falhirs e fraus» (anònim del S. XIV, p. p. Noulet i Chabaneau).

El mot va passar també al castellà, on *lagotero* no apareix fins al S. XVI (Fz. de Oviedo), i on *lagotear* i *lagoteria* són rats (*DAut.*, definint «hacer halagos y embustes para conseguir algún fin» i algun vuit-centista imitador de la llengua atiquada), i on no ha existit mai el substantiu primitiu (*l)lagot*). Per això en el DCEC jo conclouia «no ha sido nunca vocablo de uso general: no hay duda por lo tanto de que en castellano es voz advenediza». La data tardana d'aparició descarta un manlleu de la llengua d'oc. Catalanisme evident.

Des de Diez (*Wb.* 623), s'ha suposat (així *REW*, 4857, i *Gamillscheg, Rom. Germ.* I, 377, i *RFE* XIX, 230) que deriva d'un gòtic **LAIGŌN* 'llepar', deduïble del documentat *BILAIGŌN* id., sense equivalència exacta en les altres llengües germàniques (si bé hi ha un grup